

**ОБҐРУНТУВАННЯ
ІНДЕКСУ
УСПІШНОСТІ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД В
УМОВАХ
ФІНАНСОВОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
ТА ВИКЛИКІВ
ВОЄННОГО ЧАСУ**

МОРОЗ П.А.,
кандидат економічних наук,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
член Ради розвитку громад Благодійної організації
«Благодійний фонд «МХП-Громаді»
(м. Київ)

ВОЛОЧАЙ Т.В.,
голова Ради розвитку громад Благодійної організації
«Благодійний фонд «МХП-Громаді»
(м. Черкаси)

У статті розглянуто підходи до оцінювання розвитку територіальних громад в Україні в умовах фінансової децентралізації та повномасштабної війни. Дослідження ґрунтується на порівнянні офіційної методики оцінки спроможності територіальних громад із розробленим інтегральним Індексом успішності розвитку громад. Увагу зосереджено на тому, що формальні статистичні показники не завжди відображають реальний стан розвитку території, рівень задоволеності мешканців й ефективність місцевого управління.

У процесі дослідження використано поєднання кількісних статистичних даних і результатів соціологічних опитувань населення. Це дозволило оцінити не лише фінансові й демографічні параметри розвитку, а також рівень довіри до місцевої влади, відчуття безпеки, соціальну згуртованість і сприйняття якості життя у громаді. Апробацію методології проведено на прикладі Миронівської міської територіальної громади Київської області, Канівської міської територіальної громади Черкаської області, Тростянецької селищної територіальної громади Вінницької області й Любешівської селищної територіальної громади Волинської області.

Результати дослідження показали, що високі показники спроможності громади не завжди забезпечують високий рівень її фактичної успішності. Виявлено, що в умовах воєнного часу особливого значення набувають безпековий компонент, інституційна стійкість органів місцевого самоврядування та рівень громадянської згуртованості. Водночас встановлено, що окремі компактні громади можуть демонструвати вищу ефективність управління та кращі соціально-економічні результати порівняно з громадами, які мають більший ресурсний потенціал.

Обґрунтовано доцільність використання інтегрального підходу до оцінювання розвитку громад як інструменту стратегічного планування, моніторингу й ухвалення управлінських рішень. Запропонований авторський варіант індексу успішності територіальних громад може бути використаний для визначення проблемних сфер розвитку територій, формування пріоритетів фінансової політики й підтримки процесів відновлення громад в умовах розвитку реформи фінансової децентралізації та довготривалих воєнних викликів.

JUSTIFICATION OF THE COMMUNITY DEVELOPMENT INDEX UNDER
THE INFLUENCE OF FINANCIAL DECENTRALIZATION AND WARTIME
CHALLENGES © 2026 by MOROZ Pavlo, VOLOCHAI Tetyana is licensed under
CC BY 4.0

Ключові слова: територіальна громада, реформа децентралізації, фінансова децентралізація, фінансова політика, інституційна спроможність, індекс успішності територіальної громади, стратегічне управління.

Табл.: 2. Рис. 1. Літ. 12.

JUSTIFICATION OF THE COMMUNITY DEVELOPMENT INDEX UNDER THE INFLUENCE OF FINANCIAL DECENTRALIZATION AND WARTIME CHALLENGES

MOROZ Pavlo,
Candidate of Economic Sciences,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Member of the Community Development Council of the Charitable
Organization «Charitable Foundation «MHP-Hromadi»
(Kyiv)

VOLOCHAI Tetyana,
Chair of the Community Development Council of the Charitable
Organization «Charitable Foundation «MHP-Hromadi»
(Cherkasy)

The article examines the approaches to assessing the development of territorial communities in Ukraine in the context of financial decentralization and full-scale war. The study is based on a comparison of the official methodology for assessing the capacity of territorial communities with the developed integral Community Development Index. Attention is focused on the fact that formal statistical indicators do not always reflect the real state of the development of the territory, the level of satisfaction of residents and the effectiveness of local government.

The study had used a combination of quantitative statistical data and the results of sociological surveys of the population. This made it possible to assess not only the financial and demographic parameters of the development, but also the level of trust in local authorities, a sense of security, social cohesion and perception of the quality of life in the community. The methodology was tested on the example of the Myronivka urban territorial community of Kyiv region, the Kaniv urban territorial community of Cherkasy region, the Trostyanets settlement territorial community of Vinnytsia region and the Lyubeshivka settlement territorial community of Volyn region.

The results of the study showed that high indicators of the capacity of a community do not always ensure a high level of its actual success. It was found that in wartime conditions, the security component, institutional stability of local government bodies and the level of civic cohesion acquire special importance. At the same time, it was established that individual compact communities can demonstrate higher management efficiency and better social and economic results compared to communities with greater resource potential.

The feasibility of using an integrated approach to assessing community development as a tool for strategic planning, monitoring and making management decisions is substantiated. The proposed author's version of the success index of territorial communities can be used to identify problem areas of territorial development, form financial policy priorities and support community restoration processes in the context of the development of financial decentralization reform and long-term military challenges.

Key words: territorial community, decentralization reform, financial decentralization, financial policy, institutional capacity, territorial community success index, strategic management.

Табл.: 2. Рис. 1. Ref. 12.

Постановка проблеми. Реформа фінансової децентралізації в Україні суттєво підвищила роль територіальних громад як ключових суб'єктів соціально-економічного розвитку держави. Значна передача повноважень у фінансовій сфері на рівень територіальних громад, стратегічного соціально-економічного планування їхнього розвитку й надання публічних послуг вимагає формування ефективних фінансових механізмів, а також інструментів територіального розвитку, вдосконалення функціональних повноважень органів місцевого самоврядування та управлінських навичок місцевих управлінців.

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну в 2022 році негативно вплинуло на результативність реформи децентралізації, ускладнило управлінський контекст, посиливши безпекові, демографічні й соціальні виклики, що потребують адаптивних рішень, трансформації бюджетних пріоритетів в умовах безальтернативного зростання бюджетних видатків на сектор безпеки й оборони. Цілком очевидно, що пріоритетними видатками державного бюджету в умовах воєнного стану є фінансування обороноздатності України й забезпечення своєчасного виконання соціальних і державних функцій. Водночас на місцеві бюджети, окрім законодавчо визначеного фінансування видатків на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист, утримання закладів культури, фізичної культури й спорту, додалися видатки на відновлення пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури, на соціальну підтримку населення, яке постраждало внаслідок бойових дій, на облаштування і забезпечення роботою внутрішньо переміщених осіб тощо. Вищенаведене актуалізувало питання посилення інституційної спроможності територіальних громад, рівня автономності для прийняття ефективних управлінських рішень, можливостей визначення й систематизації перспективних сфер життєдіяльності, чинників і критеріїв вимірювання передумов швидкого відновлення та забезпечення соціально-економічного розвитку громад і територій на засадах сталості в повоєнний час.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка сучасних науковців найперше досліджують важливість фінансових ресурсів для підтримання фінансового потенціалу територіальних громад, їхнього швидкого відновлення в умовах викликів воєнного часу й забезпечення позитивної динаміки соціально-економічного розвитку. Так, А. Буряченко наголошує, що фінансова діяльність органів місцевого самоврядування під час воєнного стану потребує спеціального управління та відповідності чинним законам і нормам, що регулюють такі ситуації. У цих умовах фінансова стійкість і правильне розпорядження ресурсами мають вирішальне значення для підвищення рівня безпеки й допомоги населенню [1, с. 55–56].

О. Кириленко й С. Онищук, досліджуючи вплив фіскальної стійкості на фінансовий потенціал територіальної громади, виокремлюють такі їхні вектори: фіскальна стійкість сприяє підтриманню фінансової стабільності, диверсифікації джерел доходів, підвищенню здатності залучати зовнішні ресурси, посиленню довіри жителів громади, мінімізації ризиків кризових ситуацій, розширенню можливостей для інвестицій [6, с. 65].

І. Лютий та інші вчені акцентують на важливості продовження фінансової

децентралізації й обґрунтовують, що централізований підхід у формуванні фінансової політики регіонального відновлення наразі може ефективно діяти лише в межах територій, де ведуться активні бойові дії. В інших регіонах доцільно було б використовувати децентралізований механізм фонду регіонального розвитку аналогічно діяльності таких фондів у Європейському Союзі в контексті політики згуртованості ЄС [7, с. 89].

У сучасних дослідженнях територіального розвитку України також акцентується на проблемах ефективності управлінських рішень на місцевому й регіональному рівнях, а також на недостатньому рівні інформаційно-аналітичного забезпечення процесів моніторингу й оцінювання розвитку територій [10, с. 109].

В умовах повномасштабної війни актуалізувалось питання оцінювання економічної безпеки України і її регіонів, зокрема, на думку О. Єрмакової та інших, регулярний моніторинг і кількісне оцінювання ризиків у різних регіонах дозволяють країні не лише порівнювати регіони між собою, а й виявляти такі, що потребують пріоритетної уваги або коригування стратегій з урахуванням демографічних, інфраструктурних й економічних характеристик [2, с. 27–28].

Водночас бракує комплексного, методологічно обґрунтованого інструментарію, який би дозволив охопити ширший спектр соціальних, інфраструктурних, інституційних і безпекових аспектів розвитку територіальних громад, що стало б результатами впровадження рішень у сфері фінансової політики територіальних громад, планування їхнього стратегічного соціально-економічного розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є наукове обґрунтування методології інтегрального індексу успішності розвитку територіальних громад (далі – індекс), спрямованого на комплексну оцінку стану й динаміки розвитку громад в Україні з урахуванням соціально-економічних, інституційних і безпекових чинників в умовах фінансової децентралізації та викликів воєнного часу.

Проект розробки й пілотування індексу здійснено у 2025 році в партнерстві БФ «МХП-Громаді», ІСАР «Єднання» у межах проекту «Єднання для громад» за підтримки Європейського Союзу, із залученням дослідницької агенції Info Sapiens [5].

Методологія індексу орієнтована на практичне використання результатів у процесі реалізації фінансової політики територіальних громад, стратегічного планування та ухвалення управлінських рішень на місцевому рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В українському контексті сформовано низку аналітичних інструментів, спрямованих на оцінювання окремих аспектів розвитку територіальних громад. Вагомим прикладом є Індекс конкурентоспроможності міст України (далі – ІКМ) 2019/2020, реалізований у межах Програми Агентства США з міжнародного розвитку «Конкурентоспроможна економіка України» у партнерстві з аналітичними й дослідницькими організаціями [4]. Методологія ІКМ поєднала статистичні дані з результатами масштабного опитування понад п'яти тисяч суб'єктів підприємницької діяльності у 24 містах України, що дозволило оцінити бізнес-

клімат, якість економічного врядування та регуляторне середовище на місцевому рівні. ІКМ охоплює десять компонентів, зокрема, започаткування бізнесу, прозорість, податкове навантаження, безпеку ведення бізнесу, лідерство міської влади й підтримку інновацій, і є важливим прикладом використання емпіричних даних для формування економічних політик.

Водночас сфера застосування ІКМ обмежується міським рівнем й економічним виміром розвитку. Методологія не охоплює повний спектр соціальних, інфраструктурних, інституційних і безпекових аспектів розвитку територіальних громад, а також не передбачає оцінювання сільських і селищних громад. Це обмежує можливість використання ІКМ як універсального інструменту комплексного стратегічного планування розвитку всієї системи територіальних громад України.

Іншим підходом є Методичні рекомендації щодо оцінки рівня спроможності територіальних громад, розроблені Міністерством розвитку громад і територій України у 2019 році [8]. Запропонована методика визначає спроможність громад на основі обмеженого набору критеріїв, зокрема чисельності населення, площі території, індексу податкоспроможності й частки місцевих податків у доходах бюджету. Результатом оцінювання є класифікація громад за рівнем спроможності, що використовується передусім у процесах формування перспективних планів й адміністративно-територіального устрою.

Попри важливу роль цих Методичних рекомендацій у становленні інституційної спроможності місцевого самоврядування, їхнє застосування має обмежений аналітичний і управлінський потенціал. Методика має інформаційний характер, зосереджується переважно на фінансово-демографічних параметрах і не враховує соціальну згуртованість, громадянську участь, суб'єктивне сприйняття мешканцями змін або безпекові виклики, які є визначальними для розвитку громад в умовах війни й відновлення.

У грудні 2025 року було представлено оновлену модель оцінки спроможності територіальних громад командою Міністерства розвитку громад і територій України спільно з експертами проєктів «Відновлення для всіх» і «Polaris». Оцінювання здійснювалось за 24 критеріями, згрупованими по чотирьох напрямках: «людський потенціал», «гуманітарно-економічний потенціал», «інституційна спроможність» і «фінансова спроможність»; розрахунки базувались на перевірених даних, які надходили від органів виконавчої влади й від органів місцевого самоврядування [11].

Водночас у наукових дослідженнях розвиваються спеціалізовані підходи до оцінювання територій: зокрема, І. В. Заблудською, Ю. С. Рогозян й О. О. Хандій запропоновано методичний патерн оцінювання економічних і соціальних результатів їхньої розбудови, що передбачає формування системи показників для визначення ключових результатів відновлення територіальних громад в умовах війни й апробований на прикладі громад Донецького регіону [12, с. 11].

Так, аналіз цих підходів до оцінювання розвитку територій засвідчує існування методологічної прогалини у сфері вимірювання розвитку територіальних громад в Україні. Інструменти, які є, або орієнтовані на

макрорівень й окремі міста, або зосереджені на обмеженому наборі формальних критеріїв спроможності й не забезпечують комплексного бачення розвитку громади як соціально-економічної системи.

Для досягнення поставленої мети – наукового обґрунтування методології інтегрального індексу успішності розвитку територіальних громад – передбачено: обґрунтування концептуальних засад формування інтегрального індексу розвитку громад; формування системи показників і вимірів, що відображають ключові сфери життєдіяльності територіальних громад; розроблення підходу до поєднання об'єктивних статистичних даних і суб'єктивних оцінок мешканців; визначення системи ваг показників і вимірів із використанням статистичних методів; здійснення пілотної апробації індексу в окремих територіальних громадах із метою перевірки його аналітичної придатності, валідності й практичної цінності для управління розвитком громад.

Авторська методологія ґрунтується на розробленні інтегрального індексу успішності розвитку територіальних громад, як комплексного інструменту оцінювання поточного стану й динаміки розвитку громад, їхнього порівняння між собою та визначення пріоритетних напрямів фінансової політики.

В основі методологічного підходу лежить поєднання об'єктивних статистичних даних і суб'єктивних оцінок мешканців громад. Збір інформації здійснювався у два етапи. На першому етапі використовувалися вторинні дані з відкритих джерел, зокрема державної статистики, бюджетних порталів, картографічних і спеціалізованих інформаційних ресурсів. Другий етап передбачав проведення соціологічних опитувань мешканців громад (телефонні й особисті інтерв'ю), спрямованих на оцінку рівня задоволеності послугами, відчуття безпеки, довіри до влади й загальних соціально-економічних настроїв.

Методологія індексу має ієрархічну структуру. Окремі кількісні та якісні показники агрегуються у вісім ключових вимірів (сфер життєдіяльності громади): соціальну сферу, громадянське суспільство й згуртованість, економіку, добробут і настрої жителів, безпеку, владу й бюджет, інфраструктуру й розвиток, а також базові характеристики. За кожною сферою розраховується відповідний частковий індекс (підіндекс), після чого всі підіндекси інтегруються у єдиний узагальнений показник – інтегральний індекс успішності розвитку громади. Загалом методологія містить 64 показники, відібрані за принципами змістовності, зіставності й регулярності оновлення даних.

Ваги окремих показників і вимірів визначалися із застосуванням статистичних методів, зокрема аналізу головних компонент і регресійного аналізу. Результати статистичного аналізу дозволили визначити внесок окремих сфер життя в загальний показник успішності (рис. 1).

Встановлено, що найбільш вагомими складниками, які мають найбільший вплив на формування інтегрального індексу успішності громад є: безпековий вимір (визначальний фактор в умовах воєнного стану), соціальна сфера, громадянське суспільство й згуртованість. Такий підхід забезпечує диференційований внесок окремих сфер у загальний результат і підвищує аналітичну чутливість індексу.

Рис. 1. Вага ключових вимірів у структурі інтегрального індексу успішності розвитку територіальних громад

Джерело: складено авторами

Важливою характеристикою методології є її динамічність. Система ваги кожного з підіндексів відображає актуальні суспільні пріоритети й може адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Зокрема, в умовах повномасштабної війни вимір «Безпека» має найвищу вагу, що відповідає домінуючому запиту населення. У післявоєнний період методологія передбачає можливість перерозподілу ваг на користь економічного розвитку й відновлення інфраструктури. Так, індекс функціонує як «живий» інструмент, здатний еволюціонувати разом зі змінами потреб громад і слугувати основою для обґрунтованих управлінських рішень.

Апробація методології індексу успішності розвитку територіальних громад здійснювалася за допомогою пілотного дослідження у Канівській міській територіальній громаді Черкаської області, Миронівській міській територіальній громаді Київської області, Тростянецькій селищній територіальній громаді Вінницької області й Любешівській селищній територіальній громаді Волинської області. Пілотні громади були відібрані за принципом порівнюваності соціально-економічних умов, зокрема з урахуванням їхнього розташування поза зоною активних бойових дій, відносної стабільності безпекової ситуації та подібних стартових умов розвитку.

Такий підхід до відбору дозволив мінімізувати вплив зовнішніх екстремальних факторів, пов'язаних із безпосередньою близькістю до фронту, і забезпечити коректність порівняльного аналізу результатів індексу. Схожість контексту дала змогу зосередитися на внутрішніх відмінностях розвитку громад, пов'язаних з ефективністю місцевого управління, рівнем громадянської активності, структурою соціальних послуг і сприйняттям мешканцями якості життя.

Результати апробації показали, що навіть за відносно подібних соціально-економічних і безпекових умов громади демонструють різні профілі розвитку за окремими підіндексами. Зокрема, фіксувалися відмінності у рівні довіри до місцевої влади, громадянської згуртованості, оцінках доступності соціальних послуг і суб'єктивному відчутті безпеки, які суттєво впливали на інтегральний показник успішності розвитку громади.

Аналіз часткових індексів засвідчив, що громади з подібними

бюджетними можливостями можуть мати різні результати за вимірами «Громадянське суспільство та згуртованість» і «Добробут та настрої жителів», що не відображається у традиційних статистичних оцінках. Це підтвердило доцільність включення до методології суб'єктивних показників, як критично важливих для розуміння реального стану розвитку громади.

Окрему аналітичну цінність у межах пілоту продемонструвала динамічна система ваг, яка дозволила відобразити значущість безпекового виміру навіть у громадах, розташованих далеко від фронту, де відчуття безпеки залишається важливим фактором загального сприйняття успішності розвитку. Це підтвердило гнучкість методології та її придатність для подальшого масштабування.

Так, апробація індексу у Миронівській, Тростянецькій, Канівській та Любешівській територіальних громадах підтвердила його здатність виявляти змістовні відмінності розвитку між громадами зі схожими стартовими умовами, що є ключовою передумовою для використання індексу як інструменту порівняльного аналізу й стратегічного управління розвитком територіальних громад під час формування фінансової політики територіальних громад.

У межах дослідження було проведено порівняльний аналіз результатів оцінювання громад за двома підходами: методикою оцінки рівня спроможності територіальних громад [8] і розробленим інтегральним індексом успішності розвитку громад.

1. Оцінка за методикою спроможності (фінансово-статистичний підхід). Оцінювання рівня спроможності територіальних громад здійснюється за допомогою агрегування числових значень за чотирма ключовими детермінантами: людський капітал (чисельність населення), територіальний ресурс (площа), фіскальна потужність (індекс податкоспроможності) і рівень фінансової автономії (частка місцевих податків і зборів). Відповідно до встановленої шкали, сумарна оцінка в межах 3,3-4 балів класифікує громаду як таку, що має високий рівень спроможності.

Інформаційною базою для аналізу кількісних і територіальних параметрів досліджуваних громад слугували дані офіційного порталу «Децентралізація» [8] і Порталу відкритих даних у сфері публічних фінансів «Є-data» [3], що дозволило забезпечити актуальність і правдивість вихідних показників.

Аналіз верифікованих даних пілотних громад засвідчив наступні результати:

1) Тростянецька територіальна громада (4,0 бали) продемонструвала максимальний рівень спроможності, отримавши найвищі бали за всіма без винятку критеріями. Попри те, що чисельність населення є нижчою за показниками інших учасників вибірки (23,487 тис. осіб), вона перевищує поріг у 5 тисяч жителів, що гарантує 1 бал за цим показником. Високий індекс податкоспроможності (1,1) і значна частка місцевих податків (27,75 %) підтверджують фінансову стійкість громади;

2) Миронівська територіальна громада (3,6 бала) належить до громад із високим рівнем спроможності. Маючи найпотужніший фіскальний потенціал у вибірці (індекс податкоспроможності 2,9) і значні демографічні й територіальні ресурси (площа 798,3 км²), громада отримала знижений бал (0,6) лише за критерієм частки місцевих податків і зборів, яка становить 13,72 %;

3) Канівська територіальна громада (3,6 бала) класифікована як

громада з високим рівнем спроможності. Отримавши максимальні оцінки за демографію та фінансові параметри, загальний результат був скоригований через територіальний показник: площа громади (243,3 км²) відповідає середньому значенню (0,6 бала) порівняно з іншими пілотними громадами;

4) Любешівська територіальна громада (3,6 бала) також демонструє високий рівень спроможності. Найсильнішими сторонами громади є значний територіальний ресурс (1 250,1 км²) і найвищий рівень фінансової автономії (частка місцевих податків – 38,74 %). Проте фінансовий потенціал залишається порівняно низьким: індекс податкоспроможності 0,4 відповідає середньому рівню спроможності за цим конкретним критерієм (0,6 бала).

2. Оцінка за індексом успішності розвитку громад. Застосування інтегрального Індексу успішності дозволило виявити приховані диспропорції, які не фіксуються офіційною методикою. Хоча всі чотири громади офіційно є «високоспроможними», їх реальні профілі успішності суттєво різняться.

Результати оцінювання за окремими вимірами інтегрального індексу успішності розвитку територіальних громад порівняно з середніми показниками по Україні наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Результати оцінювання територіальних громад за вимірами інтегрального індексу успішності розвитку порівняно з середніми показниками по Україні

Показник	Територіальна громада				Україна
	Калинівська (Черкаська)	Миронівська (Київська)	Любешівська (Волинська)	Тростянецька селищна ТГ	
Інтегральний індекс розвитку громади	50,74	55,96	48,44	57,48	50,80
Індекс: Безпека	70,55 👍	73,32 👍	63,57 ⚠️	81,18 👍	61,50
Індекс: Влада й бюджет	54,79	70,93 👍	59,85	68,28 👍	54,61
Індекс: Громадянське суспільство й згуртованість	53,42 ⚠️	58,99	65,66 👍	60,03	61,68
Індекс: Добробут і настрої жителів	45,47	49,00 👍	41,94 ⚠️	49,31 👍	45,03
Індекс: Економіка	31,67	32,69	21,15 ⚠️	30,01	32,46
Індекс: Інфраструктура й розвиток	38,07	43,13	28,78 ⚠️	46,30 👍	42,70
Індекс: Соціальна сфера	58,03	63,28 👍	50,91 ⚠️	65,09 👍	54,72

	нижче порівняно з Україною загалом
	вище порівняно з Україною загалом

Джерело: складено авторами

Для узагальнення та порівняння результатів оцінювання за офіційною методикою спроможності територіальних громад і запропонованим інтегральним Індексом успішності розвитку сформовано порівняльну характеристику досліджуваних громад (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика рівнів спроможності й інтегральних індексів успішності розвитку досліджуваних територіальних громад

Територіальна громада	Оцінка спроможності (бали)	Рівень спроможності (за методикою Кабінету Міністрів України)	Інтегральний Індекс успішності розвитку громад
Тростянецька	4,0	Високий	57,48
Миронівська	3,6	Високий	55,96
Канівська	3,6	Високий	50,74
Любешівська	3,6	Високий	48,44

Джерело: складено авторами

Зіставлення результатів оцінювання громад за методикою спроможності й інтегральним Індексом успішності дозволило виявити методологічні розбіжності, а також сформулювати наступні аналітичні висновки:

1. Структурно-ресурсна дивергенція Любешівської територіальної громади. За офіційною методикою громада ідентифікується як високоспроможна (3,6 бала) переважно завдяки масштабному територіальному ресурсу (1250,1 км²) і чисельності населення (30,445 тис. осіб). Однак за індексом успішності громада є аутсайдером із показником 48,44. Така девіація пояснюється низькими значеннями у вимірах «Економіка» (21,15) й «Інфраструктура та розвиток» (28,78), що може свідчити про низьку ефективність конвертації значних природно-демографічних ресурсів у реальний соціально-економічний капітал, як результат планування фінансової політики територіальної громади.

2. Лідерство Тростянецької територіальної громади. Попри найменшу чисельність населення у вибірці (23,487 тис. осіб) і статус селищної громади, вона демонструє максимальну спроможність за обома підходами (4,0 бали за методикою Кабінету Міністрів України й найвищий Індекс успішності розвитку громад – 57,48). Визначальним чинником успіху став досить високий показник виміру «Безпека» (81,18) й ефективність «Соціальної сфери» (65,09), що підтверджує гіпотезу про те, що компактні громади здатні забезпечувати вищу якість життя за умови консолідації зусиль влади й громади, а також реалізації наявного фінансового потенціалу.

3. Консистентність Миронівської територіальної громади. Громада демонструє найвищу стабільність результатів, поєднуючи статус високоспроможної (3,6 бала) з другим місцем у рейтингу успішності (55,96). Попри зниження балу за частку місцевих податків у розрахунку спроможності (13,72 %), громада зберігає лідерство у фіскальному потенціалі

(індекс податкоспроможності – 2,9), що трансформується у високі показники вимірів «Влада та бюджет» (70,93) і «Соціальна сфера» (63,28).

4. Структурні диспропорції Канівської територіальної громади. Отримавши статус міської громади з високим балом спроможності (3,6), громада за інтегральним показником успішності (50,74) лише наближається до середньоукраїнського рівня. Системними «вузькими місцями», що стримують розвиток, визначено компоненти «Влада і бюджет» (54,79) і «Громадянське суспільство та згуртованість» (53,42), які є нижчими за аналогічні показники лідерів рейтингу, попри вигідні економіко-географічні умови.

Результати дослідження підтверджують висновки О. Дем'янчук [9, с. 82] про те, що наявність ресурсів не гарантує позитивного результату без здатності суб'єкта до їхньої ефективної мобілізації. Виявлена нами дивергенція між високою спроможністю та низькою інтегральною успішністю в окремих пілотних громадах свідчить про низьку ефективність використання наявного потенціалу. Так, Індекс успішності виступає інструментом вимірювання саме тієї «здатності суб'єкта», про яку йдеться у фундаментальних дослідженнях фінансового потенціалу, дозволяючи оцифрувати якість управлінського впливу на розвиток території.

Висновки. За результатами проведеного дослідження, що базувалося на порівняльному аналізі методики оцінки спроможності територіальних громад й авторського варіанту інтегрального індексу успішності розвитку громад, сформульовано наступні висновки.

Доведено обмеженість виключно кількісного підходу до оцінювання соціально-економічного розвитку територіальних громад. Традиційна модель оцінки спроможності, що ґрунтується на чотирьох базових індикаторах, фіксує потенціал території, але не відображає реальної ефективності його використання. Емпіричні дані апробації свідчать про відсутність прямої лінійної кореляції між сумарним балом спроможності (3,6-4,0 бали) і показниками індексу успішності. Це обґрунтовує необхідність доповнення статистичних оцінок якісними вимірами результативності управління та соціального сприйняття змін.

Ідентифіковано феномен «ресурсної декомпенсації» у великих громадах. Аналіз Любешівської територіальної громади продемонстрував, що значна територія (1250,1 км²) і чисельність населення (30,445 тис. осіб), які забезпечують високий статус спроможності (3,6 бала), за відсутності відповідної економічної динаміки (індекс економіки – 21,15) не гарантують високої інтегральної успішності (48,44). Це підтверджує гіпотезу про те, що наявність просторових масштабів територіальної громади без інтенсифікації економічних процесів і належного планування фінансової політики створює додаткове навантаження на інфраструктуру й знижує загальний рівень добробуту мешканців.

Обґрунтовано критичну роль синергії ресурсного потенціалу та якості врядування. На прикладі Тростянецької територіальної громади встановлено, що досягнення абсолютного показника спроможності (4,0 бали за офіційною методикою) у поєднанні з найвищим рейтингом успішності (індекс успішності розвитку громад – 57,48) стає можливим завдяки збалансованому управлінню

безпековим (81,18), управлінськими компетенціями органу місцевого самоврядування («Влада і бюджет» – 68,28) і соціальним (65,09) вимірами. Це дає підстави стверджувати, що в умовах воєнного стану інституційна стійкість, фінансове планування та соціальний капітал виступають головними драйверами сталого розвитку громад.

Виявлено структурну асиметрію розвитку у громадах із високим фінансовим потенціалом. Результати Канівської територіальної громади демонструють, що навіть за надвисоких показників податкоспроможності (індекс – 1,3) фінансовий потенціал громад не трансформується автоматично у високий рівень загальної успішності. Для Канівської територіальної громади стримувальним чинником виступає насамперед компонент «Влада і бюджет» (54,79), що свідчить про обмежену ефективність бюджетного управління та стратегічного використання ресурсів. Додатковим викликом є низький рівень розвитку громадянського суспільства й соціальної згуртованості (53,42), що зменшує спроможність громади до колективних дій і підтримки змін. Це підкреслює необхідність не лише нарощування фінансових ресурсів, а і їхньої цілеспрямованої трансформації в управлінські, інституційні та партисипативні механізми, здатні підвищити загальний рівень успішності громади (50,74 у Канівській територіальній громаді).

Методологія інтегрального індексу успішності розвитку територіальних громад виступає як інструмент стратегічної діагностики, що дозволяє виявляти приховані диспропорції в управлінні територіями, реалізації фінансової політики територіальної громади й стратегічному плануванні соціально-економічного розвитку територій. Подальше масштабування даної методології є доцільним для розробки державних і регіональних програм відновлення територіальних громад, що враховуватимуть не лише їхню формальну спроможність, а й реальну здатність до самовідтворення в умовах поглиблення викликів воєнного часу й подальшого впровадження реформи фінансової децентралізації.

Список використаних джерел

1. Буряченко А.Є. Місцеве самоврядування під час війни: ключові трансформації фінансового забезпечення повноважень. *Фінанси України*. 2023. № 11. С. 49-68. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.11.049>
2. Єрмакова О., Шершун О., Соколюк К. Проблеми методичного забезпечення розрахунку рівня економічної безпеки України та її регіонів. *Економіка України*. 2026. Том 69. № 3 (772). С. 26-40. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2026.03.026>
3. Є-data– платформа відкритих даних у сфері публічних фінансів. Міністерство фінансів України. URL: <https://edata.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2026).
4. Індекс конкурентоспроможності міст України 2019/2020. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. 2020. URL: http://www.ier.com.ua/ua/mci/Report_19-20 (дата звернення: 20.05.2026).
5. Індекс успішності розвитку громад. *Інформаційно-аналітична платформа «Дім громадянського суспільства»*. 2026.

URL: <https://home.ednannia.ua/analytics/data-catalog/509> (дата звернення: 20.05.2026).

6. Кириленко О., Онищук С. Фіскальна стійкість та фінансовий потенціал територіальної громади: сутність і взаємозв'язок. *Світ фінансів*. 2025. № 1(82). С. 57-68. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2025.01.057>

7. Лютий І., Зайчикова, В., Шульга, Д. Асиметрична фіскальна децентралізація в умовах регіонального відновлення України. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 2 (27). С. 89-108. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2\(27\)-89-108](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-89-108)

8. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня спроможності територіальних громад. Портал «Децентралізація». 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/478/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf> (дата звернення: 20.05.2026).

9. Дем'янчук О.І. Формування та реалізація фінансового потенціалу збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України: монографія. Острог, 2019. 408 с. URL: https://eprints.uaeu.edu.ua/id/eprint/8537/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%905_%D0%B2%D0%B5%D0%B1%20%284%29.pdf (дата звернення: 20.05.2026).

10. Hnatkovych O., Yasinovska I., Smolinska S., Smolinsky V. Modern approaches to Ukraine's regional development management. *Regional Science Policy & Practice*. 2023. Vol. 15. Issue 1. P. 108-122. DOI: <https://doi.org/10.1111/rsp3.12641>

11. Мінрозвитку пропонує оновити підходи до оцінки спроможності територіальних громад. URL: <https://mininfra.gov.ua/news/minrozvytku-proponuie-onovyty-pidkhody-do-otsinky-spromozhnosti-terytorialnykh-hromad> (дата звернення: 20.05.2026).

12. Заблудська І. В., Рогозян Ю. С., Хандій О. О. Методичний патерн з оцінювання економічних та соціальних результатів розбудови територій відновлення (на прикладі територіальних громад Донецького регіону). *Регіональна економіка*. 2024. № 1 (111). С. 5-15. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-1-1>

References

1. Buryachenko, A.Ye. (2023). Mitseve samovriaduvannia pid chas viiny: kliuchovi transformatsii finansovoho zabezpechennia povnovazhen [Local self-government during the war: Key transformations of financial support for powers]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, 11, 49–68. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.11.049> [in Ukrainian].

2. Yermakova, O., Shershun, O., & Sokoliuk, K. (2026). Problemy metodychnoho zabezpechennia rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy ta yii rehioniv [Problems of methodological support for calculating the level of economic security of Ukraine and its regions]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 69 (3), 26–40. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2026.03.026> [in Ukrainian].

3. E-data – platforma vidkrytykh danykh u sferi publichnykh finansiv [E-data – open data platform in the field of public finance]. *Ministerstvo finansiv Ukrainy – Ministry of Finance of Ukraine*. (n.d.). *edata.gov.ua*. Retrieved from: <https://edata.gov.ua/> [in Ukrainian].

4. Indeks konkurentospromozhnosti mist Ukrainy 2019/2020 [Ukrainian Cities Competitiveness Index 2019/2020]. *Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii – Institute for Economic Research and Policy Consulting*. (2020). *ier.com.ua*. Retrieved from: http://www.ier.com.ua/ua/mci/Report_19-20 [in Ukrainian].

5. Indeks uspishnosti rozvytku hromad [Community development success index]. *Informatsiino-analitychna platforma «Dim hromadianskoho suspilstva» – Informational and Analytical Platform «House of Civil Society»*. (2026). Retrieved from: <https://home.ednannia.ua/analytics/data-catalog/509> [in Ukrainian].

6. Kyrylenko, O., & Onyshchuk, S. (2025). Fiskalna stiiikist ta finansovyi potentsial terytorialnoi hromady: sutnist i vzaïomiozviazok [Fiscal sustainability and financial potential of the territorial community: Essence and interconnection]. *Svit finansiv*, (1), 57–68. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2025.01.057> [in Ukrainian].

7. Liutyi, I., Zaichykova, V., & Shulha, D. (2023). Asymetrychna fiskalna detsentralizatsiia v umovakh rehionalnoho vidnovlennia Ukrainy [Asymmetric fiscal decentralization in the context of regional recovery of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin of Polissya*, 2, 89–108. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2\(27\)-89-108](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-89-108) [in Ukrainian].

8. *Metodychni rekomendatsii shchodo otsinky rivnia spromozhnosti terytorialnykh hromad* [Methodological recommendations for assessing the capacity level of territorial communities]. *Portal «Detsentralizatsiia» – Decentralization Portal*. (2019). *decentralization.gov.ua*. Retrieved from: <https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/478/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf> [in Ukrainian].

9. Demianchuk, O. (2019). *Formuvannia ta realizatsiia finansovoho potentsialu zbalansovanoho rozvytku administratyvno-terytorialnykh odynyts Ukrainy* [Formation and realization of financial potential of balanced development of administrative-territorial units of Ukraine]. Ostrog: Svynarchuk R. V. Retrieved from: https://eprints.uaeu.edu.ua/id/eprint/8537/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%905_%D0%B2%D0%B5%D0%B1%20%284%29.pdf [in Ukrainian].

10. Hnatkovych, O., Yasinovska, I., Smolinska, S., & Smolinsky, V. (2023). Modern approaches to Ukraine's regional development management. *Regional Science Policy & Practice*, 15(1), 108–122. DOI: <https://doi.org/10.1111/rsp3.12641> [in English].

11. Minrozvytku proponuie onovyty pidkhody do otsinky spromozhnosti terytorialnykh hromad [The Ministry of Development proposes to update approaches to assessing the capacity of territorial communities]. *mininfra.gov.ua*. Retrieved from: <https://mininfra.gov.ua/news/minrozvytku-proponuie-onovyty-pidkhody-do-otsinky-spromozhnosti-terytorialnykh-hromad> [in Ukrainian].

12. Zablodska, I. V., Rohozian, Yu. S., & Khandii, O. O. (2024). *Metodychnyi*

patern z otsiniuvannia ekonomichnykh ta sotsialnykh rezultativ rozbudovy terytorii vidnovlennia (na prykladi terytorialnykh hromad Donetskoho rehionu) [Methodological pattern for assessing the economic and social results of the development of recovery territories (using the example of territorial communities of the Donetsk region)]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, 1 (111), 5-15. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-1-1> [in Ukrainian].

Відомості про авторів

МОРОЗ Павло Андрійович – кандидат економічних наук, Київський Національний Університет імені Тараса Шевченка, член Ради розвитку громад Благодійної організації «Благодійний фонд «МХП-Громаді» (03189, м. Київ, вул. Ю. Здановської, 46/1, кв. 868, e-mail: pavlo.moroz.ua@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-2711-6795>).

ВОЛОЧАЙ Тетяна Валентинівна – голова Ради розвитку громад Благодійної організації «Благодійний фонд «МХП-Громаді» (18001, Україна, м. Черкаси, вул. Смілянська, 46, e-mail: mhpgromadi@mhp.com.ua, <https://orcid.org/0009-0005-3677-7692>).

MOROZ Pavlo – Candidate of Economic Sciences, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Member of Community Development Council in “MHP-Hromadi” Charitable Foundation (03189, Kyiv, 46/1, Yulii Zdanovskoi Str., 868 Apt., e-mail: pavlo.moroz.ua@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-2711-6795>).

VOLOCHAI Tetiana – Head of Community Development Council in “MHP-Hromadi” Charitable Foundation (18001, Ukraine, Cherkasy, Smilanska Str. 46, e-mail: mhpgromadi@mhp.com.ua, <https://orcid.org/0009-0005-3677-7692>).

Надходження статті 07.08.2026.

Прийнято 21.08.2026.

Опубліковано 12.10.2026.

УДК 004.67:338.43(477)

DOI: 10.37128/2411-4413-2026-3-4

**ТЕОРЕТИЧНІ
АСПЕКТИ
ВИКОРИСТАННЯ
ЦИФРОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У
ЕКОНОМІЧНОМУ
РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ
АПК УКРАЇНИ**

МАЗУР В.В.,
*аспірант третього року навчання
кафедри комп'ютерних наук та цифрової економіки,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)*

THEORETICAL ASPECTS OF THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF ENTERPRISES OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE © 2026 by MAZUR Volodymyr is licensed under CC BY 4.0